

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТР ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

**ПОРІВНЯЛЬНА
ПРОФЕСІЙНА
ПЕДАГОГІКА**

1/2011

Науковий журнал

*Виходить двічі на рік
українською, російською, англійською, польською мовами*

**Київ – Хмельницький
2011**

Порівняльна професійна педагогіка : наук. журнал / голов. ред. Н. М. Бідюк. – К. ; Хмельницький : ХНУ, 2011. – Вип. 1. – 157 с.

Засновано в березні 2011 р.

Виходить двічі на рік

Засновники:

Національна академія педагогічних наук України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
Хмельницький національний університет
Центр порівняльної професійної педагогіки

НАУКОВА РАДА

Голова:

Кремень В. Г. – д. філос. н., проф., дійсний член НАН і НАПН України, Президент НАПН України

Члени:

Гончаренко С. У. – д. пед. н., проф., дійсний член НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України

Зязюн І. А. – д. філос. н., проф., дійсний член НАПН України, директор Ін-ту пед. освіти і освіти дорослих НАПН України

Матвієнко О. В. – д. пед. н., проф., Київський національний лінгвістичний університет

Ничкало Н. Г. – д. пед. н., проф., дійсний член НАПН України, акад.-секр. Від-ня проф. освіти і освіти дорослих НАПН України

Скиба М. С. – д. тех. н., проф., чл.-кор. НАПН України, ректор Хмельницького національного університету

Хомич Л. О. – д. пед. н., проф., Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Бідюк Н. М. – д. пед. н., проф., Хмельницький національний університет

Заступник головного редактора:

Авшенюк Н. М. – к. пед. н., с. н. с., Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України

Відповідальний секретар:

Садовець О. В. – к. пед. н., доц., Хмельницький національний університет

Технічний секретар:

Шаран Р. В. – к. пед. н., доц., Хмельницький національний університет

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Берека В. Є. – д. пед. н., проф., Хмельницький національний університет

Десятов Т. М. – д. пед. н., проф., Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

Жуковський В. М. – д. пед. н., проф., Національний університет «Острозька академія»

Козубовська І. В. – д. пед. н., проф., Ужгородський національний університет

Лещенко М. П. – д. пед. н., проф., Ін-т інформ. технологій та засобів навчання НАПН України

Лук'янова Л. Б. – д. пед. н., проф., Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України

Огієнко О. І. – д. пед. н., проф., Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України

Петрук Н. К. – д. філос. н., проф., Хмельницький національний університет

Пуховська Л. П. – д. пед. н., проф., ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Романишина Л. М. – д. пед. н., проф., Хмельницький національний університет

Семенов О. М. – д. пед. н., проф., Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України

Торчинський М. М. – д. філол. н., проф., Хмельницький національний університет

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 17801-6651Р від 29.03.2011*

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Хмельницького національного університету
(протокол № 13 від 29.06.2011)*

© Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2011

© Хмельницький національний університет, 2011

ЗМІСТ

Василь Кремень ВІТАЛЬНЕ СЛОВО ЧИТАЧАМ НАУКОВОГО ЖУРНАЛУ «ПОРІВНЯЛЬНА ПРОФЕСІЙНА ПЕДАГОГІКА»	5
--	---

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Нелля Ничкало ПОРІВНЯЛЬНА ПРОФЕСІЙНА ПЕДАГОГІКА ЯК ГАЛУЗЬ ПЕДАГОГІЧНОГО ЗНАННЯ	6
---	---

Іван Зязюн ПЕДАГОГІЧНЕ НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ У КОНТЕКСТІ ЦІЛІСНОГО ПІДХОДУ	19
---	----

Олена Огієнко ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ У ЗАРУБІЖНІЙ ПЕДАГОГІЦІ ХХ СТОЛІТТЯ	31
--	----

Franciszek Dlugosz LIQUIDATION OF CHURCH EDUCATION, PRINTING HOUSES, LIBRARIES AND PROPERTY NATIONALIZATION	39
--	----

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Наталія Авшенюк СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ЗЛАМІ ХХ–ХХІ СТОЛІТЬ	52
--	----

Олена Семенов МОВНО-МЕТОДИЧНИЙ КУРС ДЛЯ МАГІСТРАНТІВ: ЗДОБУТКИ І ПРОБЛЕМИ ЗАРУБІЖНОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ	62
--	----

Микола Скиба ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ КРИТЕРІЇВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ШКАЛИ ОЦІНЮВАННЯ ECTS У СИСТЕМУ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	73
---	----

Оксана Сергєєва ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ-РЕФЕРЕНТІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА УКРАЇНИ	82
---	----

Ольга Тарасова ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ-МІЖНАРОДНИКІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США	89
--	----

**ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІВ
У ГЛОБАЛЬНОМУ ОСВІТЬОМУ ПРОСТОРИ**

Людмила Пуховська ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ: РУХ ДО КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ КАРТИ	97
Наталія Бідюк СПЕЦИФІКА ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕРСОНАЛУ ДЛЯ РОБОТИ З ДОРΟΣЛИМИ У США	107
Лілія Морська СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ПЕДАГОГА: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	116
Ірина Козубовська, Маріанна Леврінц ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УКРАЇНІ ТА УГОРЩИНІ	127
Людмила Базиль СУЧАСНИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ПРОФІЛЬ УЧИТЕЛЯ РІДНОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ У ЗАРУБІЖНОМУ ДОСВІДІ	136
Олеся Садовець МОДЕЛІ РЕФОРМУВАННЯ АМЕРИКАНСЬКИХ СЕРЕДНІХ ШКІЛ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ УСПІШНОСТІ УЧНІВ	146

УДК: 371.134 (439)

ІРИНА КОЗУБОВСЬКА, МАРІАННА ЛЕВРІНЦ

м. Ужгород, Україна

**ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ
В УКРАЇНІ ТА УГОРЩИНІ**

**COMPARATIVE ANALYSIS OF PROFESSIONAL TRAINING
OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS
IN UKRAINE AND HUNGARY**

Досліджено питання вдосконалення підготовки майбутніх учителів іноземних мов. Здійснено порівняльний аналіз професійної підготовки вчителів іноземних мов в Угорщині та Україні. Визначено прогресивні ідеї угорського педагогічного досвіду. З'ясовано, що на сучасному етапі назріла нагальна потреба перегляду змісту і технологій підготовки та перепідготовки педагогічних працівників у зв'язку із наявністю певних недоліків в цій сфері. Виявлено ці недоліки та встановлено способи їх можливого усунення на основі використання прогресивних ідей досвіду Угорщини.

Ключові слова: професійна підготовка вчителя іноземних мов, Україна, Угорщина, зарубіжний досвід.

Исследованы вопросы усовершенствования подготовки будущих учителей иностранных языков. Осуществлен сравнительный анализ профессиональной подготовки учителей иностранных языков в Венгрии и Украине. Определены некоторые прогрессивные идеи венгерского педагогического опыта. Выяснено, что на современном этапе назрела крайняя необходимость пересмотреть содержание и технологии подготовки и переподготовки педагогических работников в связи с наличием некоторых недостатков в этой области. Определены эти недостатки и установлены способы их возможного устранения на основе использования прогрессивных идей опыта Венгрии.

Ключевые слова: профессиональная подготовка учителя иностранного языка, Украина, Венгрия, зарубежный опыт.

Issues of professional training of foreign language teachers have been considered. The comparative analysis of professional training in Hungary and Ukraine has been done and the most important ideas of the Hungarian experience have been defined. It has been determined that nowadays there is an urgent need of reconsideration of content and technologies of training and requalification of teachers

because of some failings in this sphere. These failings have been determined and ways of their possible elimination on the basis of using progressive ideas of Hungarian experience have been defined.

Key words: professional training of foreign language teachers, Ukraine, Hungary, foreign experience.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Інтеграція України у європейську і світову спільноту, розширення та поглиблення міжнародних контактів вимагає підготовки висококваліфікованих фахівців, які володіють не тільки ґрунтовними теоретичними знаннями і практичними вміннями зі спеціальності, але й здатні до продуктивного іншомовного професійного спілкування. Це, безперечно, актуалізує проблему вдосконалення системи професійної підготовки вчителів іноземних мов (ІМ).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відзначимо, що різні аспекти цієї проблеми досліджуються вітчизняними вченими (Н. Бідюк, І. Задорожна, Н. Микитенко, Л. Морська та ін.). Водночас, на нашу думку, недостатньо вивченим є зарубіжний досвід професійної підготовки вчителів іноземних мов задля його узагальнення і використання прогресивних ідей у вітчизняному освітньому просторі.

Формулювання мети статті. У статті нами обрано для вивчення досвід Угорщини, який майже не досліджувався вітчизняними вченими.

Вклад основного матеріалу дослідження. У процесі дослідження встановлено, що угорська та українська моделі професійної підготовки вчителів ІМ мають багато спільних та відмінних рис, зумовлених історично сформованими традиціями, особливостями національного, соціально-економічного, духовного розвитку держав, концептуальних засад освітньої політики. На сьогодні обидві країни тримають курс на інтеграцію національної освіти у європейський освітній простір, модернізацію системи вищої освіти, реалізацію вимог Болонського процесу та міжнародний обмін досвідом, що породжує необхідність оновлення цілей і змісту вивчення іноземних мов у середніх та вищих учбових закладах та професійної освіти майбутніх вчителів ІМ у зв'язку із їх особливим статусом у Європейській освітній системі.

Спільним для обох країн є прагнення сформувати систему педагогічної освіти, поєднуючи національні традиції з прогресивними ідеями зарубіжного досвіду, синтез яких покликаний виховати педагога нової генерації, здатного проводити професійну діяльність в умовах інформаційно-технологічного суспільства та полілогу культур, конкурентоспроможного педагогічного працівника, який орієнтується в умовах ринкової економіки.

Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти та входження України в Європейський освітній простір регулюється законодавчою та нормативно-правовою базою: законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про

загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про вищу освіту», Державна програма «Вчитель» тощо. Спільну основу для опрацювання програми професійної підготовки вчителів ІМ в Україні та Угорщині становлять Рекомендації Ради Європи [1].

У системах вищої освіти України та Угорщини назріла нагальна потреба у підвищенні якості підготовки педагогів, вихованні висококваліфікованих, відданих своїй справі вчителів, що зумовлено низкою чинників: навчальна успішність і вихованість учнів залежить значною мірою від якості роботи та професійної мотивації вчителя; від якості підготовки педагогів та їх професійної діяльності залежить успіх перебудови шкільної системи та системи освіти. Педагогічні працівники мають стати основною рушійною силою відродження та створення якісно нової національної системи освіти. У зв'язку із цим головна увага має бути зосереджена на підготовці нового покоління педагогічних працівників, підвищення загальної культури, професійної кваліфікації та соціального статусу педагога до рівня, що відповідає його ролі у суспільстві.

З метою вдосконалення професійної підготовки майбутніх вчителів ІМ в Угорщині було прийнято єдині вимоги до рівня підготовки педагогічних працівників та освітньо-професійну програму, у відповідності з вимогами ЄПВО, чого на сьогодні ще не вдалось здійснити у системі педагогічної освіти України.

Сьогодні підготовка вчителів ІМ в Україні здійснюється мережею закладів вищої освіти: класичними університетами, педагогічними інститутами, гуманітарними університетами, інститутами, педагогічними коледжами та педучилищами (реорганізуються у коледжі), які підпорядковуються декільком міністерствам та відомствам.

У педагогічних коледжах здійснюється підготовка вчителів ІМ за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра та напрямком підготовки «Освіта» зі спеціальностей «Дошкільна освіта» з додатковою кваліфікацією вихователя з правом викладання ІМ, а також «Початкова освіта» – вчитель початкових класів та ІМ.

У педагогічних університетах, інститутах та класичних університетах здійснюється підготовка вчителів ІМ за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра за напрямом підготовки «Освіта» та спеціальністю «Мова і література» (із зазначенням відповідної іноземної мови).

В Угорщині підготовка вчителів ІМ здійснюється на базі педінститутів, інститутів та університетів. У країні запроваджено систему єдиних вимог галузевих стандартів вищої педагогічної освіти. Організація освітньої діяльності ВНЗ підпорядковується Міністерству освіти і науки, молоді та спорту.

Модернізація структури вищої освіти України передбачає реалізацію підготовки вчителів ІМ за освітніми рівнями «базова вища освіта» та «повна вища освіта» з присудженням освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавра та магістра. У нашій країні тривалість підготовки вчителів ІМ на рівні бакалаврату становить 4 роки, незалежно від спеціалізації, на рівні магістратури – 1–2 роки,

тоді як в Угорщині на рівні бакалаврату підготовка вчителя початкової школи та ІМ триває 4 роки, бакалавра мистецтв, філологів ІМ – 3 роки, а період навчання в магістратурі триває протягом 2–5 семестрів, після успішного завершення якої випускники одержують диплом вчителя ІМ.

В Україні започатковується підготовка педагогів до викладання двох навчальних дисциплін, тоді як в Угорщині напрацьовано багатий практичний досвід підготовки вчителів з подвійною спеціальністю, коли поряд із основною спеціальністю, що вивчається в обсязі близько 180 кредитних одиниць, вивчається додаткова в обсязі щонайменше 50 кредитів, вивчення якої можна продовжити та поглибити в магістратурі, таким чином здобувши дві педагогічні освіти.

Одним із цільових завдань розвитку педагогічної освіти України є вдосконалення системи відбору молоді для оволодіння педагогічною професією, зокрема спеціальністю вчителя ІМ. Як свідчить аналіз практики відбору абітурієнтів на навчання за напрямом підготовки «Освіта», спеціальність «Мова та література» (англійська мова, німецька мова тощо) у вищій навчальній закладі нашої країни, увага звертається, як правило, на рівень володіння ІМ. В Україні, фактично, майже відсутня діагностика індивідуально-психологічних особливостей вступників, мотивації вибору педагогічної професії. Водночас, як вказують результати численних досліджень, значний відсоток студентів філологічних відділень, здобуваючи педагогічну освіту, характеризуються низьким рівнем мотивації до педагогічної діяльності та не мають намірів працювати на педагогічній ниві.

Беручи до уваги сказане, можна стверджувати про наявність нагальної потреби діагностики вмотивованості професійного вибору вступників на відділення ІМ та вдосконалення системи формування професійно-педагогічної спрямованості майбутніх вчителів ІМ у нашій країні.

В Угорщині значна увага звертається на профорієнтаційну роботу з молоддю [2]. Проблема діагностики професійної придатності та професійного відбору майбутніх вчителів ІМ в Угорщині знайшла вирішення шляхом складання вступного іспиту до магістратури, головною метою якого є перевірка мотивації майбутніх вчителів ІМ та виявлення ціннісних орієнтацій, якими керуються абітурієнти, обираючи дану спеціальність.

Профорієнтаційна робота зі студентами відділень ІМ відбувається в процесі вивчення практично зорієнтованих курсів методики навчання ІМ, психології та педагогіки, які покликані сформувати мотивацію студентів-вчителів ІМ.

Оскільки в Угорщині на рівні бакалаврату філологи ІМ, незалежно від подальшої спеціалізації, навчаються за єдиним навчальним планом (за винятком курсів методики навчання ІМ, психології та педагогіки), професійний відбір наприкінці навчання у бакалавраті є цілком своєчасним з огляду на той факт, що основна професійно-педагогічна, методична та практична підготовка вчителів ІМ

відбувається в магістратурі. Незважаючи на те, що існуюча в Угорщині практика відбору педагогічних працівників ще не може вважатись досконалою, але її здійснення зводить до мінімуму проникнення випадкових осіб у сферу педагогічної освіти. Професійний відбір на педагогічні спеціальності в Угорщині має подвійну мету: кадрове забезпечення шкіл вчителями із сформованою мотивацією педагогічної діяльності і підвищення якості професійної підготовки вчителів та рівня освіти в цілому.

Вважаємо, поки в Україні не будуть зроблені конкретні кроки до опрацювання системи профвідбору вчителів ІМ та розвитку їх професійної мотивації, не варто сподіватись на якісне масове кадрове забезпечення шкіл вчителями ІМ із стійкою професійно-педагогічною спрямованістю.

Порівняльний аналіз змістового компоненту педагогічної освіти вчителів ІМ в Угорщині та Україні свідчить, що їх професійна підготовка забезпечується в процесі вивчення таких основних блоків навчальних дисциплін: фундаментального, психолого-педагогічного, методичного, інформаційно-технологічного, практичного та соціально-гуманітарного.

Серед базових дисциплін фундаментального блоку в Україні вивчаються практичний курс із основної і другої іноземної мови, історія ІМ, теоретична граматики, стилістика, лексикологія, лінгвокраїнознавство, зарубіжна література, лінгвістика, теорія і практика перекладу, загальне мовознавство.

В Угорщині чільне місце посідає забезпечення високого рівня сформованості мовленнєвої та комунікативної компетенцій студентів відділень ІМ. Так, практичні курси ІМ протягом першого року навчання у ВНЗ посилено готують студентів до мовного іспиту на рівні «С» (ускладнений рівень) Студенти, яким не вдається скласти даний іспит після 1-го курсу, не можуть продовжувати навчання. Поряд із цим, в Угорщині особливий акцент ставиться на розвиток культуровідповідної компетенції у професійній підготовці вчителів ІМ.

Розвиток психологічної та педагогічної культури студентів-вчителів ІМ у нашій країні відбувається на основі вивчення таких традиційних дисциплін, як дидактика, теорія виховання, історія педагогіки, загальна психологія, педагогічна і вікова психологія, а також порівняльна педагогіка, основи педагогічної майстерності та інших навчальних дисциплін, які вивчаються на етапі навчання в бакалавраті та практично відсутні у магістратурі, за винятком деяких дисциплін за вільним вибором студентів.

В Угорщині, на відміну від України, на рівні бакалаврату вивчаються суто практичні курси педагогіки і психології в межах 10 кредитів, головним завданням яких є орієнтація слухачів на професію вчителя ІМ та формування професійної мотивації, що відображено відповідним чином у назві навчального блоку – психолого-педагогічний профорієнтаційний блок. Цей блок навчальних дисциплін вивчають студенти за власним бажанням, які мають намір у подальшому здобувати педагогічну освіту в магістратурі.

Для прикладу, студенти магістратури університету м. Пейч вивчають такі дисципліни, як історію педагогіки, педагогічну майстерність, соціологію освіти, педагогічну діяльність, теорію навчання та учіння, розвиток особистості, планування та оцінювання педагогічного процесу, психологію особистості, професійне самопізнання, шкільну педагогічну культуру (за вибором), інформаційні технології в педагогіці, психологічні проблеми дихотомії навчання: учіння (за вибором), педагогічну психологію, шкільну систему освіти та розвиток школи тощо.

Як бачимо, вказані навчальні курси у професійній підготовці майбутнього вчителя ІМ мають більшу практичну зорієнтованість порівняно з психолого-педагогічними дисциплінами, які вивчаються у нашій країні. Таким чином, в Угорщині вивчення теоретично-практичних курсів педагогіки і психології в магістратурі здійснюється більш свідомою і мотивованою аудиторією, студентами, які за власною ініціативою здобувають диплом вчителя ІМ.

Методична підготовка посідає важливе місце у системах педагогічної освіти України та Угорщини. У нашій країні розвиток методичної компетенції вчителя ІМ забезпечується за рахунок вивчення курсу методики навчання ІМ, методики проведення позашкільної та позакласної роботи. На нашу думку, цінним здобутком професійної підготовки вчителів ІМ в Україні є методична спрямованість викладання фундаментальних навчальних дисциплін. Водночас за відсутності контрольо-регулюючого механізму та навчально-методичних розробок із вищезгаданої проблеми у достатньому обсязі принцип професійної спрямованості викладання фахових навчальних дисциплін із ІМ як спеціальності у більшості випадках залишається формальністю.

Формування методичної компетенції вчителя ІМ в Україні здійснюється протягом усього періоду навчання у ВНЗ в процесі вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу, проходження педагогічної практики та виконання науково-дослідницьких робіт із методики викладання ІМ [3, с. 82–86].

В Угорщині методична підготовка вчителя ІМ здійснюється протягом двох циклів навчання з різною питомою вагою вивчення курсів методики навчання ІМ, проходження педпрактики, підготовки кваліфікаційної роботи та портфолію з методики навчання ІМ. Протягом базового циклу студенти філологічних відділень, які мають наміри продовжити навчання в магістратурі за педагогічним напрямком, слухають теоретично-практичні курси методики навчання ІМ та психолого-педагогічних дисциплін за вільним вибором, метою яких є ознайомлення студентів-вчителів ІМ з особливостями педагогічної діяльності та їх орієнтація на педагогічну професію. В межах методичного блоку приблизний перелік дисциплін включає наступні: методика навчання ІМ, методика навчання ІМ у початковій школі, індивідуальні відмінності у вивченні ІМ, іншомовне тестування, міжкультурна комунікація, інформаційні технології у навчанні ІМ, розробка навчальних планів та програм із ІМ, автономія учнів у вивченні ІМ.

Склавши вступний іспит до магістратури з методичного та психолого-педагогічного блоків, студенти, які здобувають диплом педагога, переходять до ґрунтовного вивчення цих дисциплін. Завершується методична підготовка вчителів ІМ написанням магістерської роботи з методики навчання ІМ та формуванням портфоліо.

Порівняльний аналіз досвіду професійної підготовки вчителів ІМ у ВНЗ України та Угорщини вказує, що в Угорщині значно активніше відбувається розвиток навичок проведення науково-дослідницької діяльності протягом обох циклів навчання. Так, упродовж 1-го та 2-го циклів слухачі відділень ІМ вивчають низку курсів, спрямованих на формування навичок здійснення науково-дослідницької роботи: «Основи наукових досліджень», «Розвиток навичок письма англійського наукового стилю», «Вживання ІМ у професійних цілях», «Педагогічне дослідження» тощо. Розвитку культури наукової праці сприяють завдання пошуково-творчого характеру, які широко застосовуються у практиці організації семінарських занять, розповсюджене використання методу проєктів, написання курсових, кваліфікаційних робіт, спеціальні позапрограмі навчально-виховні заходи тощо. Студенти-вчителі ІМ в Угорщині зобов'язані виконати кваліфікаційну роботу професійно-педагогічної спрямованості, наприклад, присвячену вивченню проблем із методики навчання ІМ, в той час як у нашій країні студенти відділень ІМ можуть обирати теми курсових та кваліфікаційних робіт із будь-якої галузі лінгвістики.

Системи педагогічної освіти України та Угорщини володіють багатим доробком у сфері практичної підготовки педагогічних працівників. У нашій країні практична підготовка вчителів ІМ передбачає проходження безперервної педагогічної практики, починаючи з третього семестру. Традиційно з третього по шостий семестри студенти проводять спостереження на уроках ІМ у школі з подальшим аналізом побаченого під супроводом керівника педпрактики. З сьомого по дев'ятий семестри студенти проходять індивідуальну педпрактику, до змісту якої входить навчальна робота (складання плану уроку ІМ, мікрОВикладання та викладання, проведення аналізу відвіданих уроків за схемою, виготовлення наочних посібників тощо), позакласна робота із ІМ (спостереження і аналіз позакласної роботи, планування окремих видів групових та масових форм роботи та їх проведення тощо), дослідна робота (визначення рівня володіння ІМ учнями, проведення опитування учнів із метою вивчення їх особистісної спрямованості тощо, проведення досліджень, необхідних для написання курсових чи кваліфікаційних робіт із методики навчання ІМ тощо), виховна робота (планування на період педпрактики роботи з класом, проведення позакласних виховних заходів тощо) [4, с. 154–162].

Під час проходження практики студенти ознайомлюються та виконують різнобічні функції вчителя ІМ та класного керівника, а також беруть участь у суспільно-корисній роботі в школі. На початковому етапі шкільної педпрактики

студенти беруть участь у настановних зборах в університеті та школі, ознайомлюються з колективом класу, шкільною документацією, навчальним планом, визначають тематику і форми виховних заходів на ІМ, відвідують уроки та позакласні заходи вчителів ІМ, класних керівників та студентів-практикантів. На основному етапі педпрактики студенти проводять уроки ІМ згідно з конспектами уроків, узгоджених із керівником педпрактики, готують допоміжні засоби навчання, проводять позакласні та виховні заходи, беруть участь у методичних та педагогічних семінарах, готують доповіді, проводять дослідну роботу, дають психолого-педагогічну характеристику учня та класу тощо.

Відповідно до оновленої та переосмисленої у світлі Болонського процесу моделі підготовки педагогічних працівників практична підготовка вчителів ІМ в Угорщині відбувається протягом другого циклу навчання, тобто на відміну від української моделі, в Угорщині педагогічну практику проходять тільки ті слухачі відділень ІМ, які свідомо обрали педагогічний напрям освіти при вступі до магістратури. Якщо в Україні педагогічну практику проходять усі без винятку студенти, то в Угорщині, завдяки діючій системі профвідбору, практична підготовка вчителів ІМ дійсно сприяє покращенню якості професійної освіти та формуванню мотивації до педагогічної діяльності.

Суттєвою відмінністю між угорською та українською системами педагогічної освіти є необхідність складання комплексного іспиту в угорських ВНЗ із дисциплін психолого-педагогічного циклу та методики викладання ІМ до початку шкільної педпрактики. Студенти також проходять підготовку до та протягом педпрактики на основі спеціальних теоретично-практичних семінарів. Дуже важливим, на нашу думку, є той факт, що надалі студенти закріплюються виключно за тими вчителями ІМ, які здобули кваліфікацію ментора – керівника шкільної педпрактики у системі післядипломної освіти Угорщини. В Україні ще не набула поширення практика підготовки вчителів до роботи зі студентами-практикантами, тому не всі з них повністю готові до виконання функцій ментора (керівника практики).

У процесі професійної підготовки вчителів ІМ в Угорщині важливе місце посідає питання оптимального поєднання теоретичного та практичного компонентів організації навчально-виховного процесу вузу. У вищих навчальних закладах Угорщини практична підготовка педагогічних працівників, включаючи семінарські заняття із фундаментальних дисциплін та шкільну педпрактику, займає 65–70 % від загальної кількості кредитів, які необхідно здобути в магістратурі.

У подальшому в Угорщині підвищенню якості професійної підготовки вчителів ІМ та професійно-педагогічної спрямованості сприяє написання магістерської роботи з методики навчання ІМ, у якій випускники демонструють знання та розуміння явищ і процесів, пов'язаних із професійно-педагогічною діяльністю вчителя ІМ, вміння критично підходити до науково-фахової літератури, здобувати та застосовувати емпіричний досвід на практиці.

Важливим здобутком системи педагогічної освіти Угорщини є підготовка студентами портфоліо як частини магістерської роботи з методики навчання ІМ, що включає різноманітні автентичні матеріали, зібрані протягом педпрактики та семінарських занять із дисциплін професійного циклу, метою яких є демонстрація розвитку професійно-педагогічних компетенцій майбутнім вчителем ІМ.

У той час, як в Угорщині підготовка педагогічних працівників освітньо-кваліфікаційного рівня магістр передбачає посилений різносторонній розвиток професійно-педагогічних та методичних компетенцій вчителя ІМ, в Україні основний етап професійної підготовки вчителів ІМ завершується на рівні бакалаврату, коли студенти вивчають курси методики викладання ІМ та цикл психолого-педагогічних дисциплін. На освітньо-кваліфікаційному рівні магістра у нашій країні студенти проходять індивідуальну педпрактику та у поодиноких випадках прослуховують курси методичного спрямування за вибором.

Висновки результатів дослідження. Як свідчить аналіз досвіду професійної підготовки вчителів ІМ у нашій країні, на сучасному етапі назріла нагальна потреба перегляду змісту і технологій підготовки та перепідготовки педагогічних працівників у зв'язку із наявністю певних недоліків в цій сфері: переоцінка значення теоретичних знань і недооцінка ролі практичної підготовки; неузгодженість системи кваліфікацій із європейськими стандартами; відсутність належної профорієнтаційної роботи та відповідної системи профвідбору на спеціальність вчителя іноземних мов; низький рівень розвитку психологічної та педагогічної культури студентів – майбутніх учителів ІМ; недооцінка значення пошуково-дослідницької, навчально-творчої та самостійної діяльності студентів у професійному становленні майбутніх учителів ІМ; керівництво педагогічною практикою вчителями ІМ без відповідної підготовки до роботи зі студентами.

Перспективи подальших розвідок. Вважаємо, що вдосконалення професійної підготовки вчителів іноземних мов повинно передбачати збереження безперечних надбань вітчизняної системи педагогічної освіти, а також запозичення прогресивних ідей з практики підготовки педагогічних працівників у інших країнах, зокрема Угорщини, що потребує подальших досліджень.

Література

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [наук. ред. С. Ю. Ніколаєва]. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Rókusfalvy P. Pályaválasztás előkészítése / P. Rókusfalvy. – Budapest : Tankönyvkiadó, 1992. – 138 p.
3. Баркасі В. В. Формування професійної компетентності в майбутніх вчителів іноземних мов : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / В.В. Баркасі. – О., 2004. – 171 с.
4. Леврінц М. І. Особливості формування мотивації майбутніх фахівців в Угорщині : монографія / М. І. Леврінц, І. В. Козубовська. – Ужгород : «Мистецька Лінія», 2011. – 251 с.

Адреса редакції:
Центр порівняльної професійної педагогіки
Хмельницький національний університет
вул. Інститутська 11, ауд. 4-427
м. Хмельницький
Україна, 29019

Підп. до друку 5.07.2011. Ум. друк. арк. – 11,94. Обл.-вид. арк. – 10,24
Папір офсетний. Друк різнографією
Наклад 120, зам. № 342/11

Редакційно-видавничий центр Хмельницького національного університету
29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 7/1, тел. (8-0382) 72-83-63

Адреса редакції:
Центр порівняльної професійної педагогіки
Хмельницький національний університет
вул. Інститутська 11, ауд. 4-427
м. Хмельницький
Україна, 29019

Підп. до друку 5.07.2011. Ум. друк. арк. – 11,94. Обл.-вид. арк. – 10,24
Папір офсетний. Друк різнографією
Наклад 300, зам. № 342/11

Редакційно-видавничий центр Хмельницького національного університету
29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 7/1, тел. (8-0382) 72-83-63